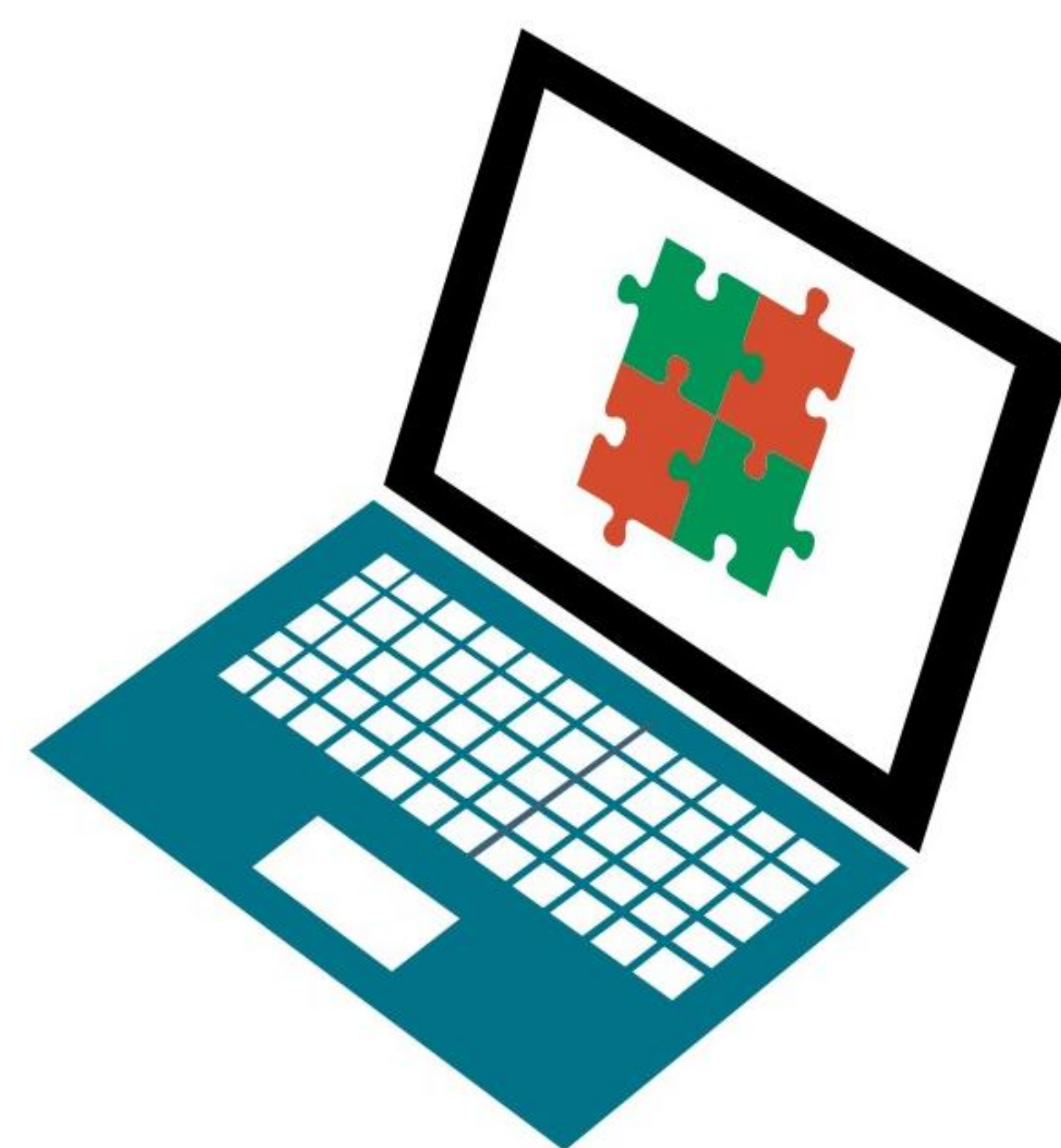

Behovsdrevet forbedring af retlige geodata

– opfølgning og uddybning

Denne artikel følger op på tidligere artikler i 'Landinspektøren' om behovsdrevet forbedring af retlige geodata (nr. 6-2020 og 3-2021). Forfatterne ser på det bredere perspektiv i modellen belyst med eksempler, og har indhentet udtalelser fra tidligere og nuværende centrale aktører på området. Artiklen afsluttes med overvejelser om, hvordan vi kommer videre med behovsdrevet forbedring af retlige geodata.

Geodata fra offentlige registre indgår som informationsgrundlag i mange sammenhænge. Grundet naturen af disse registre forventes data umiddelbart at kunne benyttes som autoritativt materiale.

En af de store udfordringer ved mange offentlige registre er imidlertid, at kvaliteten af data er problematisk i forhold til, hvad data ønskes anvendt til.

Det betyder, at data må underkastes kvalitetssikring og forbedringer for at kunne anvendes i konkrete sammenhænge. Dette kan i princippet gøres af slutbrugeren selv, men da aktiviteterne forudsætter stor data- og domæneviden, sker det ofte ved at rekvirere fagpersoner til opgaveløsningen.

Som oftest bliver forbedringer udelukkende anvendt i konkrete projektsammenhænge og nyttiggøres ikke i forhold til de bagvedliggende offentlige registre.

De resulterende forbedringer kunne med fordel deles med andre brugere, men det sker ikke. Dette er udtryk for et spild, der bør gøres op med.

Internettet har fremmet en erkendelse af muligheden for let, hurtigt og på tværs af tid og sted at dele oplysninger, så brugere kan spille rollerne som både konsument og producent af data.

Teknologien rummer rig mulighed for, at brugere af data let kan dele forbedrede data med et bagvedliggende register og derved gøre disse data tilgængelige for andre brugere – som det fx ses i et crowdsourcing-projekt som Open Street Map.

Datadeling må forventes i de kommende år at få en større rolle i digitaliseringssammenhæng, hvor udveksling af værdiskabende interaktioner i et åbent netværk udgør grundstammen for mange af de nye forretningsmodeller, der opstår som følge af digitaliseringen.

Men det er ikke en erkendelse og en tilgang, der endnu har vundet indpas, når det drejer sig om vedligeholdelsen af data i offentlige registre. Her arbejdes der fortsat ud fra en tankegang om, at kvalitetssikring og forbedring af data skal udføres finansieret af og under fuld kontrol fra ansatte hos registeransvarlige myndigheder.

POSITIVE AKTØRER

I artiklen "Behovsdrevet forbedring af retlige geodata" ('Landinspektøren' nr. 6-2020) præsenterer forfatterne til denne artikel et idéoplæg til, hvordan praktiserende landinspektører kan indgå i en ny forretningsmodel, der drager nytte af de muligheder dagens teknologi tilbyder.

I artiklen "Nye tanker om kvalitetsløft af retlige geodata – hvad siger aktører på området?" ('Landinspektøren' nr. 3-

2021) kommenterer fire centrale aktører på idéoplægget.

Kommentarerne bakker op om behovet for, at der skal ske en kvalitetsforbedring af geodata i de offentlige registre på området, og at private aktører kan spille en værdifuld rolle i den sammenhæng. Når det kommer til spørgsmålet om, under hvilke rammer kvalitetsforbedring vil kunne ske, kredser kommentarerne om en forretningsmodel, hvor tingene grundlæggende fortsat sker indenfor de rammer, vi kender i dag, hvor registermyndigheder både opstiller reglerne for registrene og har ansatte, der aktivt er involveret i at følge alle dataaktiviteter til dørs.

Vi læser kommentarerne fra de fire centrale aktører som positive. Vi ser dog også i svarene en fare for, at modellen kan udvikle sig derhen, at der bygges et ekstra organisatorisk lag udenpå den

allerede eksisterende tilgang til forbedring af data. Og her er vi bekymrede for, at resultatet kan blive en fordyrelse af området i stedet for at give den effektivisering og rationalisering, som vi mener modellen rummer mulighed for.

Forudsætningen for, at modellen får den tilsigtede virkning er, at

- der gøres op med den traditionelle forestilling om, at det er de registeransvarlige myndigheder, der er direkte involveret i at følge alle dataaktiviteter til dørs, og
- der stilles krav om, at relevante geodata verificeres og i fornødent omfang forbedres i forbindelse med begivenheder, hvor de forhold data beskriver spiller en væsentlig rolle for, at begivenheden gennemføres.

Det, vi forestiller os, er en model, hvor det fortsat er offentlige myndigheder,

der er krav- og regelsættende for de offentlige registre og sikrer platform til de interaktioner, der giver en løbende forbedring af geodata i registrene, og hvor godkendte private aktører – under iagttagelse af de regler, der er fastlagt af de registeransvarlige myndigheder – kan stå for at gennemføre dataaktiviteter med baggrund i opgaver de rekvireres til fra offentlig og privat side.

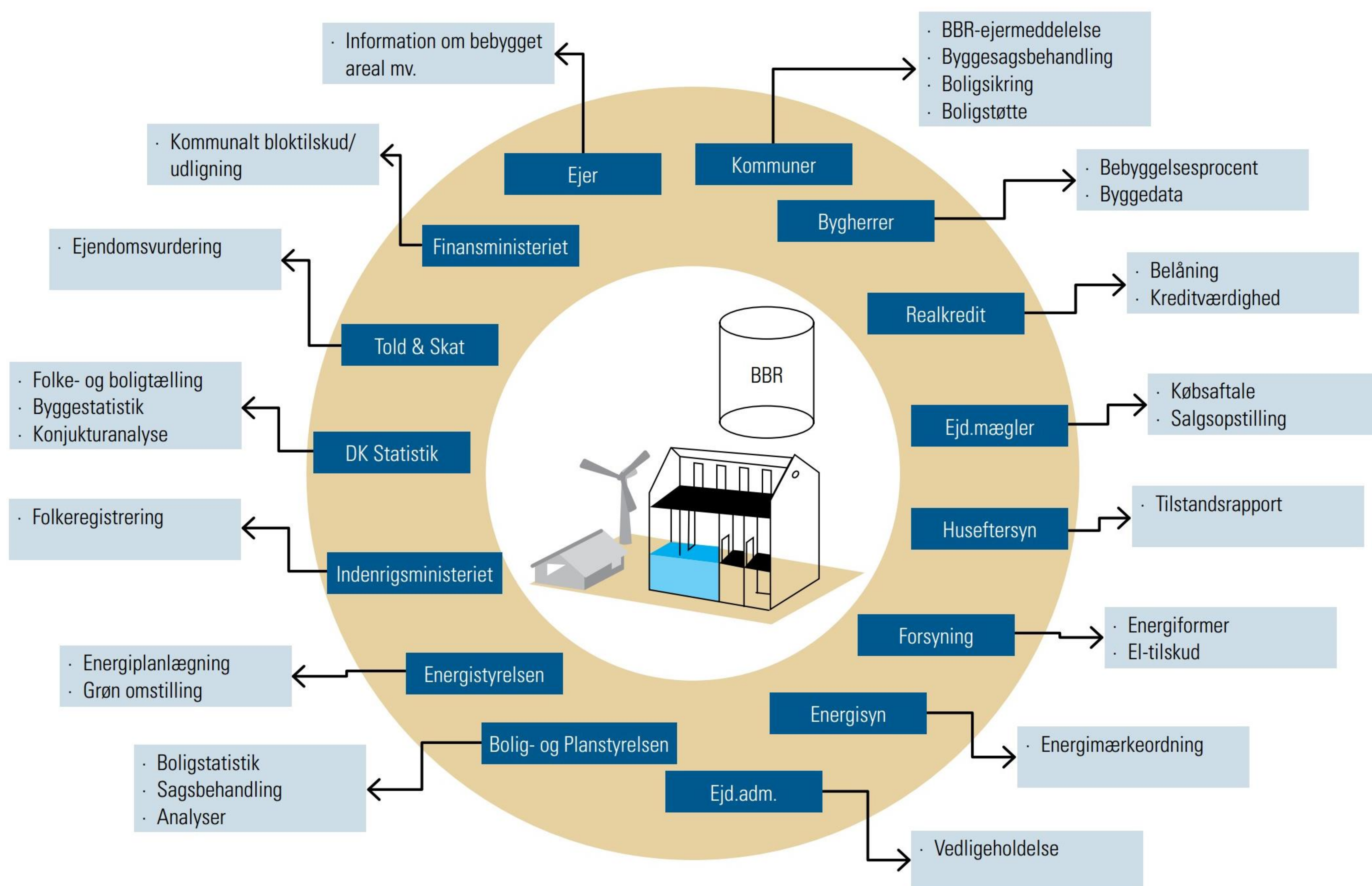
Selv om artiklen tager udgangspunkt i praktiserende landinspektørers mulige rolle i at forbedre retlige geodata, er modellen – som det også fremgår af artiklen – tænkt bredere.

EKSEMPLER OG HVAD ANDRE SIGER

For at anskueliggøre nogle af aspekterne i idéoplæggets model har vi set på det bredere aspekt i den nye model belyst via nogle enkle eksempler.

Et eksisterende offentligt register er

Som eksemplerne i figuren viser, bruges data fra BBR-registret til talrige anvendelser.
Egenproduceret illustration

I forhold til BBR er en ejendomshandel et eksempel på et såkaldt business moment, der er en anledning til, at private aktører kan spille ind med opdateringer af registret.

Bygnings- og Boligregistret (BBR), der indeholder oplysninger om grunde, bygninger, tekniske anlæg og private boliger, og hvor det er ejerne, der har ansvaret for at følge op på, om BBR-oplysningerne for egen ejendom er korrekte.

BBR er et fint eksempel på et registerområde, der oprindeligt var tænkt til kun få beslægtede anvendelser – folkeboligtællinger, bygningsregistrering, i begrænset omfang ejendomsvurdering og øvrig statistik. Registret blev oprettet i 1976, men anvendelserne er siden da øget til +30 forvaltningsområder, herunder bloktilskud/udligning, huslejeregulering, landbrugsstøtte, miljøsager, belåning, købsaftaler, el-tilskud, tilstandsrapporter mv.

Per Smed spillede fra midt 90'erne og to årtier frem en central rolle vedrørende udviklingen af offentlige ejendomsregistre, herunder BBR, bl.a. i kraft af chefferoller i centraladministrationen. Ifølge Per Smed er det karakteristisk, at der i forbindelse med etablering af nye administrationsområder, der anvender fx BBR, ikke sker en afklaring af datakvalitet og anvendelsesmuligheder, men at det forlods antages, at BBR's oplysninger er så korrekte, at de umiddelbart kan anvendes til detaljerede beregninger og ek-

sempelvis danne grundlag for offentlig støtte. Dette har vist sig ikke at være korrekt, og behovet for et kvalitetsløft OG en bedre værdiangivelse af de enkelte dataposter er således kendt og fortsat stigende.

I forbindelse med ejendomshandel er mange oplysninger om bygninger og boliger oppe og vende. Realkreditinstitutter og banker udfærdiger i forbindelse med belåningssager et lånetilbud til låntager/køber.

”Det ville være en enkel procedure at lade låntager med sin underskrift bekræfte nogle relevante og umiddelbart forståelige BBR-poster. Andre aktiviteter som fx udarbejdelse af tilstands-, el- og energirapporter og tegning af ny forsikring involverer oplysninger om andre forhold omhandlet af BBR. Erfaringen viser, at mange borgere i praksis ikke af egen drift indmelder ændringer til BBR, men det vil være enkelt og uden væsentlige meromkostninger at sikre, at oplysninger fra de nævnte aktiviteter danner grundlag for ændringer i BBR, der både løfter kvaliteten af indholdet og angiver kilden til de forbedrede dataposter. Både realkreditinstitutioner og øvrige involverede aktører i de nævnte aktiviteter er fuldt i stand til at aflevere og kvalitetsstemple

data. Der er tale om lovregulerede aktiviteter, der i forvejen betales af borgeren, og såfremt en kommende ordning naturligt pålægges alle aktørerne, vil denne ikke påvirke konkurrenceligheden,” siger Per Smed.

LANDINSPEKTØRER KAN BIDRAGE

En af de faggrupper, der traditionelt arbejder med retlige geodata, herunder ejendomsdata i forbindelse med ejendomshandler, er praktiserende landinspektører.

”Der ligger nogle spændende perspektiver i den skitserede model for forbedring af retlige geodata, og jeg er af den overbevisning, at branchen gerne bidrager til konkrete initiativer. Sådanne initiativer skal naturligvis være afklaret med hensyn til, hvilke begivenheder, der medfører krav om forbedringsaktivitet, og dermed hvem, der som primær gevinst-ejer står for at rekvirere og finansiere forbedringsaktiviteten,” siger Morten Ørtved, formand for Praktiserende Landinspektørers Forening.

Mulighederne er mange, og som eksempler på udfordringer, hvor der på nuværende tidspunkt ikke sker en systematisk forbedring af data i offentlige registre, nævner Morten Ørtved:

Dit ansvar som ejer

Bygnings- og Boligregistret (BBR) indeholder oplysninger om Danmarks grunde, bygninger, tekniske anlæg og private boliger. Som ejer har du ansvar for at følge op på, om BBR-oplysningerne for din ejendom er korrekte.

Læs mere om BBR →

Skal du rette dine BBR-oplysninger?

Er oplysningerne opdateret indenfor det seneste år?

Tjek BBR-oplysninger

Har du opdaget fejl i oplysningerne?

Ret BBR-oplysninger NEM ID

Bygnings- og Boligregistret bygger på ejernes egne oplysninger. Billedet her er fra registrets hjemmeside.

- Landinspektøren afgiver ofte servitut-erklæringer, men selv konstaterede åbenlyse fejl i tingbogen vedrørende servitutter eller åbenlyst forældede servitutter medfører ikke opdatering af tingbogen.
- I forbindelse med nybyggeri udsteder landinspektøren ofte IBS-attest (identitets-, byggelinje- og servitutattest), men data herfra medfører ikke opdatering af grundkort.
- BBR bygger på ejerens egne oplysninger og data er ofte forkerte eller ikke opdateret. Landinspektøren ligger ofte inde med data, der kunne være med til at kvalitetsforbedre BBR.

”Hvis der fra myndighedsside var krav om, at der ved sådanne aktiviteter skal ske indmelding af relevante data i henhold til veldefinerede retningslinjer og formater, ville den samfundsmæssige værdi af offentlige registre kunne forbedres uden væsentlige udgifter for rekvirenterne,” siger Morten Ørtved.

BRUGERNE KAN ØGE DATAKVALITETEN

BBR-registret er forankret i Udviklings- og Forenklingsstyrelsen, og her giver Søren Rude, der er den ansvarlige kontorchef for registret, udtryk for, at BBR

med lidt god vilje godt kan betegnes som et register, der er baseret på formaliseret crowdsourcing med ejeren som den centrale indberetter – a la det den beskrevne model lægger op til.

Søren Rude forklarer endvidere:

- at bedre datavedligehold godt kan tage udgangspunkt i en øget bevidsthed om, at mange brugere har en rolle både som konsument og producent af data. Det gælder især, hvis man er klarsynet nok til at samtænke det med begivenheder, hvor de forhold data beskriver spiller en væsentlig rolle for begivenheden (business moments),
- at der i forhold til bygninger/BBR er mange relevante business moments, fx køb/salg, byggeri, enhedsopdeling, låntagning, tilstandsrapporter, installation af tekniske anlæg mm.,
- at der konceptuelt næppe er noget i vejen for, at der kan være flere aktører i forbindelse med opdatering af BBR. Udover ejeren er det let at forestille sig aktører, der under professionelt ansvar leverer data til forbedring af indholdet, fx landinspektøren og skorstensfejeren, og
- at det formentlig er muligt at forstærke processerne omkring datavedligehold ved at stille krav til ajourføring ved de

centrale business moments – hvis der vel at mærke er et politisk ønske herom. Ifølge Søren Rude kan der være perspektiver i at forfølge modellens ideer om en bredere tilgang til datavedligehold og kvalitetsforbedring i registre som BBR, og der synes ikke at være væsentlige systemmæssige barrierer, hverken på teknik- eller processiden. Der er allerede til et vist niveau tænkt i disse baner i forbindelse med den nye deklarationsproces for ejendomsvurderingerne. Søren Rude mener, at der for flere klimaforbedringsinitiativer også er potentialer, da der mange steder er behov for let adgang til systematisk indsamlet viden om den enkelte bygning såvel som hele bygningsmassen.

En forretningsmodel, der baserer sig på, at private aktører tager rollen som datavedligeholdere i forhold til offentlige registre, kræver, at der findes private aktører, der både har kompetencerne og kan se sig selv i en fornuftig rolle i modellen, både fagligt og forretningsmæssigt.

Mads Bjørn-Møldrup, bestyrelsesformand for Geoforum, der varetager interesser for geodata-professionelle i Danmark og repræsenterer både offentlige og private aktører på området, siger om de udfordringer modellen adresserer:

”Med frisættelsen af mange offentlige datasæt og øget anvendelse af data fra offentlige registre til nye formål, er det nødvendigt, at data er af høj kvalitet, og at anvenderne kender kvaliteten af de data, som myndighederne udstiller. Det fællesoffentlige Grunddataprogam har medført et kvalitetsløft for en række grunddataregistre, men der er fortsat behov for yderligere og løbende kvalitetsforbedringer af de offentlige datasæt. Samtidigt viser det sig vanskeligt at finansiere fortsatte kvalitetsløft gennem den nuværende, offentlige bevillingsmodel, idet gevinsterne ved øget datakvalitet ofte høstes hos andre aktører, end de myndigheder, der skal afholde udgifterne hertil.”

Mads Bjørn-Møldrup finder på den baggrund modellen interessant og udtaler, at der ligger et spændende perspektiv i at lade kvalitetsforbedringer i højere grad være drevet af den værdi, som øget datakvalitet skaber på tværs af forskellige aktører såsom myndigheder, forsyningselskaber, private virksomheder – og måske endda borgerne. Det er ifølge Mads Bjørn-Møldrup derfor oplagt at hente inspiration i crowdsourcing, digitale forretningsmodeller og dataøkosystemer såvel som EU's tanker omkring etablering af såkaldte *data spaces* i en ny model, der bygger på et samarbejde mellem offentlige og private aktører. Det kunne skabe rammer for en model, hvor private aktører påtager sig en større rolle og under professionelt ansvar og på markedsvilkår vedligeholder og kvalitetsforbedrer data i offentlige registre underlagt regulering fastlagt af de ansvarlige registermyndigheder.

”Samarbejdet mellem offentlige og private aktører på geodata-området har vist sin styrke, når det gælder anvendelse og værdiskabelse af de geografiske data fra offentlige registre. Jeg føler mig overbevist om, at det eksisterende gode og konstruktive samarbejde kan udvides og styrkes, når det gælder vedligeholdelse og kvalitetsforbedring af geodata i offentlige registre,” slutter Mads Bjørn-Møldrup.

HVORDAN KOMMER VI VIDERE?

Forfatterne til denne artikel har med det-

te og tidligere indlæg ønsket at rejse en debat om, hvorvidt vi udnytter de muligheder, digitaliseringen tilbyder, optimalt i forhold til at forbedre retlige geodata.

Med den lette adgang til retlige geodata som den hidtidige udvikling på området har sikret, er det i stigende omfang blevet klart, at en af de største udfordringer på området er datakvalitet.

Med den fremherskende model for, hvordan registre med retlige geodata vedligeholdes og forbedres, går mange gode geodata tabt.

Med debatten ønsker vi at sætte fokus på, at der måske er for meget ”plejer” over den måde retlige geodata skabes og finder vej til de fælles registre.

Vi peger på, at digitaliseringen åbner nye muligheder for, hvordan det offentlige, private virksomheder og borgere kan spille sammen, og vi kommer med et idéoplæg til, hvordan der kan etableres et miljø, hvor registerindhold forbedres fra mange kilder uden at troværdigheden sættes over styr, og hvor finansieringen knytter sig til forretningsmæssige begivenheder, hvor data naturligt indgår og kan bære de forbundne (marginale) omkostninger.

Vi mener, at idéoplægget passer fint sammen med de tanker, der arbejdes med vedrørende offentlig digitalisering, som fx regeringens digitaliseringspartnerskab (<https://digst.dk/digital-transformation/regeringens-digitaliseringspartnerskab/>), hvor nogle af de overskrifter, der er sat på arbejdets hovedspor, er: Bedre mulighed for samskabelse, offentlig-privat samarbejde og innovation, samt et datadrevet samfund.

Vi håber, at vi med debatten kan være med til at skubbe på udviklingen indenfor området. Vi er helt på det rene med, at det ikke er en udvikling, som vi på nogen måde kan drive; den udvikling vil kræve både en stor digital modenhed indenfor hele emneområdet og en stærk central aktør, der kan og vil stå som driver af det økosystem, der skal være kernen i en ny model. Skulle nogen have mod på at tage bolden op, stiller vi os gerne til rådighed, både med bidrag til praktisk afprøvning af modellen og til den videre idéudvikling. ◀◀

Bent Hulegaard Jensen er lektor på landinspektøruddannelsen, Aalborg Universitet, samt praktiserende landinspektør i Geopartner Landinspektører A/S. Har i begge sammenhænge arbejdet med geodata, især på ejendomsdataområdet, og været involveret i forskellige udviklings- og implementeringsprojekter.

Lennart Hansen er landinspektør i LIFA Landinspektører A/S, der har deltaget i opbygning af plandata lige fra det første digitale lokalplantema i Danmark og til etablering PlanDK2. Har som projektleder hjulpet mange kommuner med at opbygge digitale kommuneplanrammer og lokalplaner.

Thorben Hansen er landinspektør og har gennem karrieren arbejdet med geodata, datainfrastruktur og digitalisering, både i Danmark og internationalt og med ansættelse både i private virksomheder og i det offentlige. Hans speciale er digitalisering og hvordan digitalisering kan udnyttes til at udvikle forretningen med udgangspunkt i de teknologiske muligheder.

